

САВЕЦКАЯ ВЕЛАРУСЬ

ВЫДАВАННЕ УСЕБЕЛАРУСКАГА ВЫКАНАУЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАУ

ТРЕЦІ ГОД ВЫДАВАННЯ.

Штодзённая газета.

№ 274 (679). Нядзеля, 10-га снежня 1922 г.

Падпісная плата—
Звычайная—400 р. льготная—300 р.
Плата за абвесткі—800 руб. за разок пазіту
Сынешнія—на 50% даражэй.
Плата за публікацыю аб стране дакумантаў
для членаў саюзу—700р.
для ішніх грамад.—1500р.
Чаров. і утрыманне Сав. Забесплоці—дарэмна.
Падпіска і абвесткі прымаюцца ў Контр-
агентстве пры Дзяржаўным Выдавецтве.
(Менск, Цёткаўскага, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Менск, Цёткаўская, 97.

Да злучэння! Да Саюзу!

Пытаньне аб замацаванні Савецкае Федэрацыі пастаўлена і будзе вырашана на Усерасейскім Зьездзе Саветаў. З прынцыповага боку у гэтым пытаньні нічога новага няма, бо саюз паміж рабочымі розных нацыянальнасьцяў існуе з таго самага часу, як пачаўся рэвалюцыйны рабочы рух.

Найлепшымі формамі гэтага саюзу зьяўляецца па-першае—Камуністычная партыя, якая аб'яднае ў сваіх шэрагах рэвалюцыйных свядомых рабочых без розьніцы нацыянальнасьці і па-другое—прафэсійнальны саюзы, пабудаваныя на вясельных прынцыпах.

У міжнародным маштабе рабочыя аб'яднаныя зараз у Трцім Камуністычным Інтэрнацыянале, у Прафэсійнальным Інтэрнацыянале і ў Міжнародным Саюзе Камуністычнай Моладзі...

Што ж датычыцца да саюзу рабочых з сялянствам, то гэты саюз існуе ў межах Савецкае Федэрацыі з самага пачатку Савецкай улады, у тых вядзеньнях дэб Аляксандра Печавароў, калі сялянства на вельмі высока думаліся найшм за рабочымі.

Справа замацавання саюзу Савецкіх рэспублік такім чынам не ў прынцыповым яго вырашэньні, а выключна ў практычным.

К тым формам аб'яднання працуючых Савецкай Федэрацыі, якія існуюць, патраба нейкі дадатак, патраба нейкай шліфоўка старых формаў аб'яднання працуючых, каб лепей аддзейнічаць, каб лепей ажыццявіць тое жаданьне братэрскай злучнасьці, братэрскага саюзу, якое існуе паміж рабочымі розных нацыянальнасьцяў з аднаго боку і паміж рабочымі і сялянствам з другога боку.

І калі пытаньне аб практычным замацаванні саюзу паміж рабочымі і сялянствам розных Савецкіх рэспублік трэба лічыць насамрэшым, то тым больш трэба лічыць непасрэдным пытаньне аб шліфоўцы формаў аб'яднання паміж рабочымі з аднаго боку і паміж рабочымі і сялянствам з другога боку ў тых Савецкіх рэспубліках, дзе, аб, напрыклад, у Савецкай Беларусі, мы маем перад сабою не сапраўды раўнапраўных нацыянальнасьцяў. Больш таго. Мы лічым, што дагэтуль кампанія аб замацаванні саюзу Савецкіх рэспублік ставілася больш формальна, як пытаньне «аб разраўнаньні Савецкага апарату»,—што якраз не дае масам патрабаваньня тамакавага і не адказвае іх здаровым класавым запытанням аб патрабаваньні саюзу ў псыхолёгічным і практычным сьмисле паміж рабочымі розных нацыянальнасьцяў і паміж рабочымі і сялянствам... Мы лічым таксама патрабаваньне адзначыць, што змяненне аб замацаваньні саюзу на будзе мець вялікіх вынікаў, калі яна будзе пастаўлена толькі ў савецкім формальным парадку і толькі ва Усерасейскім маштабе.

Каб дасягнуць жаданых вынікаў, трэба паглыбіць гэтую кампанію, трэба перанясці пытаньне ў сямейна гучны, які, бязумоўна, хварэюць перажыткамі дробна-буржуазнай нацыянальнай абсалютава і гэтым аслабляюць моц рабочай клас і Савецкай улады.

Трэба мець сьмеласьць бачыць тое, што ёсьць. І трэба сказаць, што ні толькі перажыткамі старага аслабляюць злучнасьць і саюз паміж працоўнымі. Часам, дакуючы нашым жа памылкам або недагляду—гэтая самая абсалютава паміж нацыянальнасьцямі будзеца нашымі ж уласнымі рукамі.

Каб ня быць галаслоўнымі, вольна прыклады. Кожная з нацыяў у Савецкай Беларусі мае поўнае права на разьвіццё сваёй культуры, на школу ў сваёй роднай мове і г. д., і г. д. Гэта вельмі добра. Але, павялічваючыся аб раўнапраўі ўсіх нацыянальнасьцяў, — мы зусім да апошніх часоў не паклапаціліся аб выхаваньні ў інтэрнацыянальным духу, у духу братэрска і злучнасьці паміж працоўнымі ўсіх раўнапраўных нацыянальнасьцяў.

Апрача партыі і прафэсійнальных саюзаў — гэтага выхаваньня нідзе няма.

Існуе, напрыклад, польскі педагогічны тэхнікум, беларускі педагогічны тэхнікум, жыдоўскі педагогічны тэхнікум. Існуюць усе гэтыя ўстановы, але хто можа ад шчырага сэрца даць нам гарантыю, што ў гэтых педагогічных тэхнікумах ня выходзіць людзі, ад якіх больш пахне «нацыяналізмам», чым інтэрнацыяналізмам, а гэта значыць абсалютава, а якую мы павінны самым рашучым спосабам змагацца.

А дзіцячыя даямы? А школы? А рознага роду курсы? Колькі, колькі інавіцятаў вярхоўных ідэй пралетарскай злучнасьці сьдзіць на гэтых установах і атручвае маладое пакаленьне і выніка гэтай атруты зусім беспадзянава для нас, рэвалюцыянараў, прыхільнікаў саюзу працуючых. Выцікі такіх, што сярод дзіцей і падрастаючых пакаленьня нашыхаецца антысэмітызм, антыпольскасьць, антыбеларускасьць і г. д., і г. д. Пашырэнца «нацыянальнага гонару» самага горшага гатунку...

Што гэта? Сакз, якога мы дабіваемся, аб якім мы гаворым, што яго трэба стварыць ці штось іншае?

Кампанія аб саюзе Савецкіх рэспублік у Савецкай Беларусі трэба надыць, як кампанію. Зьліжэньня, братэрскага злучнасьці ўсіх працоўных раўнапраўных нацыянальнасьцяў Беларусі.

Хай усе тры культурныя ўстановы і арганізацыі, што, дакуючы закону аб раўнапраўі нацыянальнасьцяў у нашым краі, разьвіліся на сваіх квітэрах,—хай сьдзіцца ў братняй сямі.

М. Марозовскі.

ЛЕЗАНСКАЯ КАНФЭРЭНЦЫЯ.

Між Францыяй і Англіяй няма згоды.

ЛЭЗАНЬ 7-12. 6-е пасляжыньне Лэзанскай канфэрэнцыі робіць уражаньне, што перамуленныя выдучыя выключна між Расей і Англіяй. Практ Карэана аб пралівах прызнае расейскай дэлегацыяй недавальняючым. Цьвёрдае трыманьне Чырвоныма Умацоўвае пазыцыю расейскай дэлегацыі Цілова спрэчка між Францыяй і Англіяй па пытаньні аб ліку ваенных суднаў, якія могуць быць адначасова прапушчаны ў Чорнае мора. Францыя ўстрымаецца марской сілай Англія, высуўвае Вашынгтонскі дагавор аб марскім разброеньні супроць брытанскага патрабаваньня аб неабмежаваным ліку ваенных суднаў, прапускаемых у Чорнае мора. Адмаўленьне сьюзнікаў на пасаджэньні канфэрэнцыі 4-га снежня выявіць свой погляд па пытаньні аб пралівах сьведчыць аб адсутнасьці адзінасьці ў сьюзнікаў.

Заява Чайльда.

ЛІФЛЬД, 6-12. Амэрыканскі прадстаўнік у Лэзані Чайльд заявіў, што па думцы Амэрыкі павінна быць засноўвана «бе лютнае свабодна плаваньне ў пралівах і Чорным моры для гандлёвых флётаў усіх нацыяў». Чайльд падкрэсьліў, што Амэрыка не згаджаецца падначаліць чарна морскі гандаль кантролю аяных пабэражных дзяржаў. Ангельскі друк здаволен заявай Чайльда.

У Польшчы.

Сповідзь Пілсудзкага перад адстаўкай

ВАРШАВА, 7-12. Пілсудзкі склікаў аб'яднанае пасаджэньне прадстаўнікоў розных парламанцкіх груп, на якім заявіў аб сваёй кандыдатуры ў прэзыдэнта. Прамова Пілсудзкага цягнулася каля гадзіны. Ён выказаў, што, займаючы ў працягу 4-ох год пасаду начальніка дзяржавы, ён упэўніўся, што гэтага гадзіна ў прэзыдэнты. Ён прызнаў, што ў адстаўку зараз жа пасылае Дзіпору, які ён даў Чырвовай арміі, і сканчэньня вайны, але ў той час пачале ўладу стаяў кааліцыйна габітат, галава якога выявіўся сымбалам у далучэньні да дзяржаўных інтэрасаў тых частак грамадзянства, адсутнасьць якіх у барацьбе за Польшчу вельмі значна адчуваецца. Рабурьць гэту справу сваімі рукамі Пілсудзкі не хацеў.

Сваю прамову Пілсудзкі скончыў словамі: «Чалавек у такой цяжкай руцой, як я, цяжка заставацца на гэткай пасадзе, бо такі чалавек не зтаваляецца тэорытычным уяўляць, а дамагаецца фактычнай улады».

Расправа з камуністамі.

А руны сьц у Лэзі за прыналежнасьць да камуністычнай партыі прыгаварыў: Тамашоўна—за 4 гадоў і Тжапу—да 1 году турмы.

Галадоўка ў Макотаўскай турме.

ВАРШАВА, 5—12. Палітычная заключоны Макотаўскай турмы абвясцілі галадоўку пратэсту супроць забароны сьлабачыня з роднымі і знаёмымі. Галадоўка пачнецца 5-га дзень.

Усебеларускі Зьезд Саветаў.

IV Усебеларускі Зьезд Саветаў Рабочых, Сялянскіх і Чырвонаармейскіх Дэпутатаў склікаецца на 14-га сьнежня 1922-га году.

- П А Р А Д А К Д Н Ю:
1. Адчот Прэзыдыуму Цэнтр. Вык. Камітэту і Сав. Нар. Камісараў.
  2. Доклад аб харчова-падатковай кампаніі.
  3. Грашовыя пытаньні: а) Грашовая палітыка, б) Адчот Нар. Кам. Грашовых Спраў за 1922 год, в) Бюджэт на 1922—23 год.
  4. Зямельныя пытаньні: а) Закон аб працоўным землякарыстаньні, б) Аб землябудуаіцтве, в) Аб становішчы Сав. Гаспадарак, г) Лясная гаспадарка.
  5. Аб судабудуаіцтве і грамадзянскім кодэксе.
  6. Адчот аб становішчы прамысловасьці.
  7. Народная асьвета.
  8. Рэарганізацыя Сав. апарату цэнтру і на мясцох.
  9. Дзейнасьць спажывецкай кааперацыі на Беларусі (адчотныя паведамленьні і пэрспэктывы).
  10. Выбары Цэнтр. Вык. Камітэту Беларусі.
- Старшыня Ц. В. К. Беларусі А. Чарвякоў.
Сэкрэтар Сташ-ускі.

Канфэрэнцыя па разброеньні.

Румынія здымае свае пайнамоцтвы.

ВЕНА, 6-12. Старшыня польскай дэлегацыі на Маскоўскай канфэрэнцыі па разброеньні князь Радзівіл атрымаў ад румынскага ўраду тлумачэньне не рабіць ніякіх згод ад імя Румыніі.

Праца канфэрэнцыі роўна спакойнай.

МАСКВА, 8—12. На пасаджэньні канфэрэнцыі па разброеньні 7-га сьнежня скончылася абгаворваньне праякту аб невадазьяньні і арбітражу. Зложана камісія для абгаворваньня пытаньняў, аб зьяўленьні ўзброеньняў, фіксаваньні ваенных бюджэтаў, дэмабілізацыя пагранічных зон, пытаньні аб марскім узброеньні. Расейская дэлегацыя прапанавала зьменшыць узброеную сілу, грунтуючыся на лічбе да 200 000 для Расей. Рэшце дэлегацыяў такое зьяўленьне паказалася дужа рашучым. Супроць фіксаваньня ваенных бюджэтаў выступіла латыўская дэлегацыя, якая займала ўвесь час неакіраўную пазыцыю. Праца канфэрэнцыі прымае больш спакойны характар.

Чатырохгодзьдзе ваеннай індустрыі.

ПРАМОВА ТРОЦКАГА.

МАСКВА, 8-12. 7-га сьнежня вельмі урачыстае пасаджэньне, ахарэчваньне чатырохгодзьдзі існаваньня гэтай акадэміі, якая раней называлася акадэміяй генэралаў і іншым. У прытальнай прамове Троцкага застанецца на Маскоўскай канфэрэнцыі па разброеньні, зьяўляючыся галоўным вынікі першых дзён і працы. Высуўвае Польшчай лэзунг міральнага разброеньня не аб гэтым, а аб разброеньні малярнага, якое б забяспечыла мірную працу хаця б на блыжэйшы час. Дакрануўшыся склікаем і адстаўкі і ў Газе канфэрэнцыі, на якую запрашаны нашы чаа эрэтывы і прафэсійнальныя зьіозы, па пытаньнях барацьбы супроць новай імперыялістычнай вайны, Троцкі за-

У Ірляндыі.

Ірляндыя—свабодная дзяржава.

ЛЭНДАН, 7—12. 7 сьнежня ка роль падісеў акт абвешчання Ірляндыі свабоднай дзяржавой, адначасова назначыўшы генэрал-губэрнатарам Ірляндыі Хілья. У часе вернападданскай прысягі каралю членуў ніжняя палата правадчыў рабочай партыі Томас Джонсон зрабіў вольнае зааву: фракцыя рабочай партыі даз. прымогу, як про-

стую формальнасьць. Рабочая партыя будзе змагацца супроць кавіталізму, яна пратэстуе супроць дагавору, якім павязана Ірляндыя. Вернападданскае прысяга не пацходзіць рабочай партыі вярнуць поўную свабоду мяннасьці, калі ірляндыі народ рашыцца замовіцца ад дагавору. Другі значае, што абвешчанае сьмасьцінасьці Ірляндыі насельнасьць аднесла зусім свабодна.

Буржуазнае студэнцтва і антысэмітызм.

Расавая незалежнасць, расавая (і нацыянальная) грызня асабліва моцна адчуваецца ў дзіціх, навуковых краях, а ў гісторыі Эўропы — у цёмныя часы сярэднявечнага барбарызма. Гэтая расавая (і нацыянальная) грызня старонна падтрымлівалася ў Расеі царскім урадам. Рашучы і беспаваротны капец палажыла ёй Вялікая Пралетарская Рэвалюцыя. Але ў буржуазных краях, з першага погляду нават высока-культурных, гэтая грамадзянская хвароба яшчэ далёка ня знікла. Даволі напамінаюць аб становішчы неграў у Амерыцы, якое было так дакладна высветлена хаці-бы на IV-м кангрэсе Камінтэрну...

Студэнцкая маса складаецца з маладой актыўнай і асьвечанай часткі грамадства. Яна жыве тым-жа самым жыццём, што і грамадства, толькі ў больш разкай, выяўнай форме.

На духоўнаму жыццю студэнцтва можна больш меней судзіць аб духоўным жыцці той ці іншай краіны. Калі з гэтай меркаю падыйсці да студэнцтва суседніх з намі «васалейных» дзяржаў і дзяржавак, то тут мы вельмі ярка пачувалі усю венармальнасць, усю гнілану іх духоўнага жыцця.

Антысэмітызм — гэтая характэрная аднака барбарызма сярэдніх вякоў пачынае буйна расквітаць у суседніх з намі буржуазных дзяржавак і дзяржаўках. Асабліва моцна ён развіўся ў бел-палкай Польшчы, і чынны ўдзел у польскім антысэміцкім руху прыняло якраз бел-польскае студэнцтва. Гэта яно разганяе сходы студэнтаў жыдоўскай нацыянальнасці, гэта яно дапускае ідэйныя выбркі проці сваіх жыдоўскіх калегаў, гэта яно ўладжвае дэманстрацыйныя паходы да міністэрства асветы з патрабаваннем унявядзення, так званай, пра-

цэнтнай нормы, для студэнтаў жыдоўскай нацыянальнасці. Працэнтная норма і мяжа аседласці — гэта агідныя аднакі дэспатызму і барбарызма. І вось польскае студэнцтва, якое павінна было-б зьяўляцца чыннікам прагрэсу свае краіны да лепшай будучыны, — гэта студэнцтва патрабуе ўнявядзення працэнтнай нормы. Антысэміцкія выбркі бел-палскага студэнцтва дайшлі ўжо да таго, што стала часам знікаць нават тая шляхетнасць у адносінах да кабет, якую адзначала польская нацыя ў мінуўшчыне. Падчас разгону сходу жыдоўскіх студэнтаў у канцы мінулага месяца ў Варшаве адзін польскі студэнт-хуліган ударыў па твару адну студэнтку-жыдоўку.

Ёсць весткі, што ўроств антысэміцкаму срод буржуазнага студэнцтва ня ёсць чыста-польскім зьявішчам. Ён прымячаецца і ў другіх прымежных нам дзяржавак. Так, напрыклад, у пачатку гэтага месяца ў Рызе, у Латвійскай Дзяржаўнай Універсітэце, адбыліся маніфестацыйныя акцыі студэнцтва, зьяўляюцца з хуліганскімі выбркамі і нападзі на студэнтаў жыдоўскай нацыянальнасці. Непарадкі дайшлі да такой меры, што прышлося на тры дні перарваць заняткі.

Такім чынам, мы бачым ясна, што хваравітасць сучаснага буржуазнага грамадства адбіваецца і на студэнцкай масе. Нявольна напрашваецца параўнанне з савецкім студэнцтвам. Ні аб якіх антысэміцкіх настроях срод студэнцтва ў Савецкай Федэрацыі (у тым ліку і срод студэнцтва нашага Беларускага Дзяржаўнага Універсітэту) ня можа быць нават і мовы. Гэта вельмі выгадна адрожнівае наша пралетарскае студэнцтва ад студэнцтва суседніх з намі буржуазных дзяржаў і дзяржавак.

У апошнія часы газета «Сав. Бел.» на сваіх старонках ахверавала шмат артыкулаў дзіцячым дамам.

Гэта вельмі добра. Жыццё нашых дзіцячых дамоў даўно трэ было высвятліць перад шырокім грамадствам. І трэба згадзіцца, што аўтар артыкула «Дзеці Камуны», апісваючы ня гэтак даўно дзіцячы дом імя Чарвякова, вельмі здольна спраўляецца з гэтым заданнем: ён гэтак ярка малюе жыццё і чыннасць гэтай маленькай «рэспублікі», што, чытаючы гэты артыкул, як бы сам пераносішся ў гэты дом і ўсё там бачыш і чуеш.

Там досыць такі падрабязна апісваецца лепшы бок жыцця дзяцей і крыху зьяўляецца ўвага на горшы яго бок. Я хачу сказаць некалькі слоў толькі аб адной хібе, аб адным недахваце нашых дзіцячых дамоў, на што, як мне здаецца, патрэбна зьяўраўць немалую ўвагу.

Калі аўтар артыкула «Дзеці Камуны», ідэалізуючы жыццё дзіцячых дамоў, зусім забывае аб гэтай пагрэнасці, то аўтар артыкула «Другая старана медалі» (у газ. «С. В.» № 273 ад 9 сьнежня) стараецца адшукаць нітку зла. Але, на жаль, яго нітка абрываецца і ён траціць свой шлях, які павінен быў прывесці яшчэ да аднаго дэфекту нашых дзіцячых дамоў. Вельмі шкода, што і аўтар апошняга артыкула, забраўшыся ў адну маленькую рэспубліку, увесь час там капаўся, крытыкаваў унутраную непаўнацэннасць і эканоміку. А на ўнешнюю палітыку гэтай дзіцячай рэспублікі, калі можна гэтак сказаць, зусім ня звернуў увагу. Напэўна аўтар не думпама, калі адваляўся толькі ўнутраным распарадкам рэспублікі, а не пацкавіўся яе «міжнародным становішчам», не зьяўраўць увагу, у якіх адносінах знаходзіцца гэтая рэспубліка з другімі ёй падобнымі рэспублікамі.

А вось на гэтым-то фронце і ня ўсё спакойна, вось тут і пагражае небяспека супакою і братэрскім адносінам нашаму маладому пакаленьню. Я згодзен з аўтарам артыкула «Другая старана медалі», што няма патрэбнай сувязі паміж малымі і большымі дзяцімі ў доме, што няма пэўных таварыскіх адносін паміж дзяцімі і іх настаўнікамі і выхавальцамі і што гэта вялікі недахват нашых дзіцячых дамоў.

Але ня трэба зьяўраўць вачэй і яшчэ перад адным злом адшукваць і выхаваньня нашых дзяцей у гэтых дамах, яно еня меншае, чым усё выкаванна. Гэты недахват вызначаецца ў тым, што няма ніякай бадай сувязі паміж дзяцімі аднаго

дому і дзяцімі другога дому, што вельмі дрэнны адбтак кладзе на дзіцячую псыхіку.

Няма пэўнай «федэрацыі» паміж усімі гэтымі маленькімі дзіцячымі рэспублікамі, вось што я хачу сказаць.

Кожны дзіцячы дом, будзь ён беларускі, польскі ці жыдоўскі, ён варыцца ў сваім уласным саку, і вельмі часта, на вялікі жаль, варыцца ў шавіністычна нацыянальным.

Тая матчына мова, у якой ідзе навучоўне ў гэтых дамах, дзякуючы дрэннай пастаноўцы справы, часта прыносіць для дзяцей вялікую шкоду.

Калі, згаджаючыся з педагогай, яна дае дзецям вялікае агульнае развіццё і больш знаўня (а што гэта так, то і рэчы ня можа быць), то з другога боку, шавіністычны дух саміх настаўнікаў і шмат якіх іншых прычынаў ўліваюць разам з гэтым у здаровы дзіцячы арганізм атруту нацыянальнага шавінізму.

І гэты шавінізм, зусім інесьвядома, шмат у якіх дзяцей выяўляецца на ўнешніх формах. Мы бачым, як дзеці даму адной нацыянальнасці коса назіраюць на дзяцей дому другой нацыянальнасці, як часта перакідаюцца адзін на другога паганымі выразамі і пагардліва заўважваюць, што яны беларусы, альбо жыды ці палякі.

Гэты неразумелы для саміх дзяцей шавінізм можа вельмі дрэнны след палажыць на маладой душы, гэткае выхаваньне дасць нам накалечанае пакаленьне, з якім пасьля сывавіцца можна будзе куды цяжэй чым цяпер.

Вядома, што такая пастаноўка тлумачыцца тым нявыхаваным у інтэрнацыянальным духу кадрам настаўнікаў, якім даручана гэткае вялікая справа, як выхаваньне дзяцей. Як жа лячыць наша дзіцячыя дамы ад гэтай хваробы?

Я раней заўважыў, што ні згодзен з тым рэцэптам, які могуць надвесьці, каб утварыць дамы інтэрнацыянальнасці, са складам дзяцей розных нацыянальнасцяў. Гэтым нічога не дасягнем. Падобныя дамы ў дзіцячых Расеі ўтвараліся, але гэтыя досьледы ня далі жадааных вынікаў.

Чым можна лячыць гэту хваробу — гэта ўтварыць новы кадры настаўнікаў-выхавальцаў з новай ідэалогіяй і новымі поглядамі, пажаданымі для нас. Яны толькі і змогуць, калі застаюцца роднаю моваю, выгадаваць нам дзяцей у духу інтэрнацыянальнасці, што для нас і неабходна.

А для ўтварэння моцнай «федэрацыі», сувязі паміж усімі гэтымі рэспублікамі, патрэбна прыняць разам жа рашучыя крокі.

Патрэбна «фэдэрацыя».

(Аб дзіцячых дамах).

Патрэбна, каб дзеці дамоў розных нацыянальнасцяў чым найчасцей спатыкаліся на агульных сходах, вечарынках, спектаклях і г. д. Павінен быць адчынен інтэрнацыянальны дзіц. клуб, дзе дзеці ня менш раз у тыдзень зьбіраліся б у ім для гутак, пастаноўкі п'есаў, гульняў і г. д. Затым, шмат паможа збліжэньню дзяцей хаджэньне аднаго дому да другога ў гэты дзень.

Усё гэта ўтварыць іншую атмасферу нашых дзіцячых дамоў, іншы разавы ў іх погляды на дзяцей другой нацыі, зробіць патрэбны пералом у псыхіцы.

Настаўніцтва розных дамоў павінна згуртавацца, зажаць агульны інтарэсамі, — гэта таксама будзе служыць добрым прыкладам для дзяцей.

Яшчэ шмат чым можна вылучыць нашы дамы, трэба толькі, не адкладаючы надалей, прыступіць да гэтай справы.

А «федэрацыя» гэтых рэспублік патрэбна ў першаю чаргу, каб грамадзяне іх былі аднаго духу і закалу і прышлі да нас, калі стануць дарослымі, вельмі інтэрнацыянальную класавую барацьбу, а не залазілі ў футляр нацыяналізму і ня сталіся б нашымі ворагамі.

Аб «федэрацыі» гэтых дзіцячых «рэспублік» пажадана, каб чым больш выказалі свой погляд, каго гэта абыходзіць.

М. К.

Розныя весткі

Міжнародны кангрэс.

МАСКВА, 6-12. Па запрашэнні Амстэрдамскага інтэрнацыянальнага дэлегацыі УЦСРС у складзе Лазоўскага, Радэка і Мелічанскага выехалі ў Гаагу на міжнародны кангрэс міру.

Партызанская вайна па шыраецца.

ЛІФЛЬД, 6-12. У Заходняй Францыі абвастрэння партызанскай вайны. Баўгарскі ўрад пакрысе мабілізуе войска. Грэцыя таксама зьбірае ваенныя сілы.

Гандаль з Амерыкай.

РАСТОУ в/д., 7-12. Прыехаў прадстаўнікі амерыканскай кампаніі «Форд» для заснавання з Управай Дзяржаўнага Гандлю дагавору на прадажу трактараў.

У Савецкай Федэрацыі.

Вытворчасць удвоілася.

МАСКВА, 8-12. Вытворчасць прадпрыемстваў Пецярбургскага судна-будавніцкага тэстэру ў працягу году павялічылася ў два разы. Вытворчасць на некаторых прадпрыемствах дасягнула даўняй нормы.

Царкоўныя каштоўнасці — на патрэбы асветы.

УЛАДЫМІР, 7-12. Судагодзі зьезд саветаў паставіў хадзінічаць аб выняцці застаўшыхся ў царквох каштоўнасцяў на патрэбы асветы. Прапанаваньне ўнесена беспартыйнымі сялянамі.

Зьезд на барацьбе са шкоднікамі с.-гаспадаркі.

МАСКВА, 8-12. 8-га сьнежня адчыніўся Усерасейскі зьезд прапаўнікоў на барацьбе са шкоднікамі сельскай гаспадаркі. Докладчыкі зазначылі вялікую апаску, якая пагражае сельскай гаспадарцы з боку розных шкоднікаў: суслікаў, саранч, суўкі-гамы і інш. Чарговае заданьне — ліквідаваць ачагі распаўсюджаньня гэтых шкоднікаў.

Дзеці Камуны.

2-гі Беларускі Дзіцячы Дом.

(Захараўская вул., д. № 144).

I. Як заснаваўся гэты дом.

2-гі Бел. Дзіцячы Дом заснаваўся ў 1917 г. пасьля першай рэвалюцыі. У ім выхоўваліся дзеці бежанцаў і частка гарадзкіх дзяцей — круглых або паўсірот. Дзеся таго, што Менск за ўсе гады рэвалюцыі знаходзіўся пад рознымі акупацыямі, дом гэты жыў пад рознымі ўладамі і пад рознымі настроямі: пры паліях, напрыклад, нават праваслаўных дзяцей вадзілі ў касцёл. Але нічым у забыццё мінулае.

За гэты перыяд часу некаторыя з старэйшых выхаванцаў дому выраслі, павыходзілі замуж (большасць дзяцей было дзяўчынак), служыць у настаўніцкіх і дзіцячых дамах. Частка з іх вучыцца ва Універсітэце ўжо 2-гі год, частка — на Рабфаку: гэтыя ўжо ня жывуць у дзіцячым доме, а ў доме для ўзрослых (Загародная вул.).

Цяпер у гэты дом прынята 35 дзяцей беларускіх бежанцаў, якія ўдакі з галодных губерняў Паволжа.

Усяго дзяцей — 96 чалавек ад 8 да 15 год. Старшыя і некаторыя з здольнейшых маладых дзяцей ву-

чай у доме: уборка пакоў, чыстка бульбы на кухні, назначэ дзяжурства па чарзе і г. д.

3) Санітарная камісія з дзяцей робіць агляды гадоў у дзяцей, рух і глядзіць за чыстотай бялізны.

4) Дзіцячы камітэт складаецца з бюро (з дзяцей) і па аднаму прадстаўніку ад кожнай камісіі. Камітэт размаркоўвае абуткі, вопраткі, пасьцельную бялізну і г. д.

5) Гурткі: літаратурны, драматычны і харавы. Гэтыя гурткі цяпер мала працуюць, бо заняты школьнай працай. Улетку літаратурны і драматычны гурток інтэрысуўна працавалі. Здольнейшыя дзеці пісалі вершы, казкі, п'ескі, якія ставілі ў сваім влобе.

Харавая сэкцыя працуе і цяпер. Апрача сьпяваньня, некаторыя з дзяцей добра танцуюць і граюць на ютах на радэю. Ноты бадай разуумеюць усё.

6) Музейная камісія — з дзяцей. Музей чамусьці перанесены ў халодны пакой-калідор — на зімовую сьпячку. Развешаны тэатральныя васьцюмы, разложаны на палічках дзіцячыя цацкі і дрындункі. Дзеці займаюцца рукадэльствам і такім чынам «абагацьваюць» музей. Маларства ў іх запущана, хаця ёсць досыць здольныя малары срод дзяцей.

Наогул, можна сказаць, што камісіі, сэкцыі і гурткі працуюць як толькі вядла.

7) Клуб выглядае ўбога, сьцены бадай голыя. Стаяць у кутку радэ-

Ёсць нават добра зробленыя падметкі для дзіцячых спектакляў, але запыленыя і нафта ўжо аддае пусткай ад «клубу».

Бібліятэкі зусім няма. Вельмі мала школьных падручнікаў: «Бел. граматыка», «Родны край» і задачнік. Няма паперы, атрамэту, і дзеці вучацца абм як — з патапка.

8) Рэлігійнасць і антырэлігійнасць. Срод дзяцей ёсць рэлігійныя і антырэлігійныя. У гэтым кірунку дзеці аддадзены на волю лёсу. У некаторых пакоях толькі нядаўна зняты іконы, некаторыя гурткамі ходзяць у царкву.

III. Эканамічнае становішча.

Выгляд класных і спальных пакояў вельмі мізэрны. На сценах — ніякіх малюнкаў, апрача пары лезунгаў у некаторых пакоях. Лёзунгі такога зместу:

«Мы шлях зямлі пакажам новы — уладарам сьвету будзе праца».

«Няхай жыве і крэпне маладае пакаленьне Беларусі!» і г. д.

У пакоях вельмі холадна. Хоць топяць нібы-то штодня, але тэмпература вельмі нізкая.

Нехапае ложка 35 дзяцей, прыехаўшыя з галодных губерняў, сьляць на годзі падлозе без сьнянкі. Маюць усяго 8 коўдраў. Шчаслівейшыя сьпяць на краватках па 2 дзяцей. Мала сьнянкі, пасьцельнай бялізны і падушак.

Некаторыя прытульнасць адчуваюць у спальных старэйшых дзяцей,

дзе на некаторых краватках ёсць нават «камфорт» — па дзьве падушачкі. На століках нават люстэрка і стаяць. Гэта спальня старэйшых дзяўчынак.

Адна дзяўчына (каля 14 год) ляжыць на ложку, уткнуўшыся галавой у падушку.

— Вы нездарова? — запытаўся я.

— Не, я зусім здарова, але бацінкаў ня маю.

Аказваецца, што каля 30 дзяцей у гэтым доме ня мае бацінкаў. Некаторыя разгульваюць сабе літаральна босыя, бо хоць вядзілі выш бацінкі, але на ўсім.

«Баслягі» разгульваюць спакойна па сьнезе, акалываюцца ў сьнегу пры частцы бульбы і г. д. Словам, знаходзяцца на асобых правах...

Новых поштаў выдалі на ўвесь дом толькі 30 штук. Вопраткі ва ўсіх парваныя, бялізна — адна зьмена.

З харчамі — становішча, як і на ўсіх іншых дамах, ня горш і ня лепш: гарох, бульба і постнае масла. Лыжак, місак не хватае для ўсіх дзяцей.

Пасьля ўсяго гэтага ня дзіва, што 8 дзяцей захварэла на шкарляціну і ляжаць у шпітале. У доме знаходзіцца яшчэ 8 дэфэктыўных дзяцей: 2 — хворыя на падур, 6 — слабуючых.

IV. Характарыстыка дзяцей.

Паміж дзяцімі і настаўнікамі ва-

Вестні з месц.

Выбіраюць камуністаў.

(г. Мазыр).

Закончыліся выбары ў Гарадзкі Савет. На сходах рабочыя як адзіны галасуюць за спісы, якія прапануе камуністычная партыя. Вызначаюцца сьведомыя адносіны да перабы- бараў. Трэба адзначыць перамену настрою працаўнікоў асьветы, якія аднагалосна паслалі ў Савет камуністаў. На выбарны сход зьявіліся бадай усе члены саюзу.

Працаздольны Вык. Камітэт.

(Сьмілавіцкая вол., Ігум. пав.).

Ігумнаў пры Валасным Вык. Камітэце камітэт узаемнай дапамогі, але аб ім ніхто ня ведаў да гэтага часу. У вёсках, як кажуць, таксама ёсьць гэтыя камітэты, але і яны, па прыкладу валаснога, сьпяць. Ходзіць, ходзіць бывала бяндзяк, шукае гэтага самага камітэту, і ні з чым ідзе да хаты. Стары Выканаўчы Камітэт воласьці не звяртаў на гэта увагі.

Як толькі выбралі новы воласпалком, ён зразу звярнуў на гэта патрэбную увагу. Назначыў старшыню камітэту дапамогі, які ўжо і пачаў працаваць. Адрозьніваецца пераважна селянскі камітэт узаемнай дапамогі. Па скажэнні гэтай работы будзе склікан зьезд, будзе выбраны новы валасны камітэт узаемнай дапамогі, які не павінен драмаць у шапку, як ранейшы, а пачне дапамагаць беднейшаму сялянству воласьці.

Ахова здароўя.

(Лагойская вол., Варысайск. пав.).

Санітарнае становішча воласьці ядзвальняючае. Эпідэмічная хвароба здарожнага родка. У м. Лагойскаеца дэ-торскі пункт. Адчувальна вялікая няхватка мэдыкамантаў. На воласьці існуе адна прыватная аптэчка, у якой лікарства прадаюць па дужа дарагой цане. З гэтай прычыны, мала хто можа купіць лікарства. На скончаным зьездзе Саветаў было паднята гэта пытаньне, пры якім выявілася, што ў прыватную аптэчку былі перададзены калісыя Выканаўчым Камітэтам мэдыкаманты ўрачэбнага пункту, дзе маецца сьпе- перададзенага. Зьезд паставіў мэ-

дыкаманты вярнуць назад а прыватнай аптэцы і на сельскіх сходах абгаварыць пытаньне аб трыманьні аптэкі пры урачэбным пункце.

Рабочая каапэрацыя.

(г. Ігумен).

Да ліпеня г. г. у Ігумеце існавалі два рабочыя каапэратывы і ЕНО. У ліпені паставілі Упраў- бую вышэйадначаны каапэратыўны орган былі зьліты ў адзін Цэнтральны Рабочы Каапэратыў. Новае кіраўніцтва распачало працу з капіталам у ліку 660 пуд. жыта і 110.785 р. дзен. зн. 22 г. грашма. Яён, што з гэтымі капіталам абслужаць шырокія масы рабочыя ня было магчыма. Але, дзякуючы стараннасьці кіраўніцтва і дапамогі Пав. Вык. Камітэту, удалося атрымаць крэдыт ад Цэнтр. Раб. Каапэр. Беларусі і выйсьці з цяжкага становішча.

У сучасны момант рабочыя ў большай частцы абслужваюць Раб. Каапэратывам і атрымваюць рэчы шмат таней і лепшай якасьці, чым на вольным рынку.

Наогул, Ц. Р. К. арганізаваў і тавараабменны пункт і калёніальны магазын і сталовую. На днях адчыніліся яшчэ адзін тавараабменны пункт і будзе адчынена некалькі прадпрыемстваў. Цяпер Ц. Р. К. мае пад саім загадам 2837 п. жыта, але гэтага мала для абслужваньня патрэб рабочых. Трэба пачаць будзе аб крэдытах і даволі-такі сур'езна ня толькі Ігумену, але ўсім каапэратыўным органам. Пытаньне гэта цікавіць усіх рабочых.

З боку рабочых, у зьвязку з цяжкім матэрыяльным становішчам, ёсьць запатрабаваньне, каб каапэратыва ім давала ў доўг. Прыватны гандаль шмат дэ пайшоў на гэта, ён дае тавары ў доўг, і гэтым самым ставіць рабочых у доўгую залежнасьць і набівае сабе кішэні, здыраючы з рабочых не адну, а тры скуркі.

Цэнтральныя каапэратывы і органы дзяржавы павіны пайсьці на дапамогу каапэратыва—адчыніць ёй крэдыты, дапамогі гэтым каапэратывам у вольным рынку са спекуляцыяй і вольным рынкам.

Барацьба з дэзэртэрствам.

Менскай пав. міліцыяй вядзецца плянавая барацьба з дэзэртэрствам. У працягу году затрымана 80 злых дэзэртэраў і 72 з фальшывымі дакумэнтамі. Дзеля барацьбы з дэзэртэрствам былі зложаны спецыяльныя атрады.

Адпраўка ўцекачоў.

8-га сьнежня адправіўся на бацькаўшчыну эшалон з уцекачамі з галадуемых губерняў. 9-га адправіўся ў Польшчу 99 эшалон з уцекачамі.

Тэатр і мастацтва.

„Паўлінка“ і „Пінская шляхта“.

„Паўлінка“ Купалы ў дарэволюцыйным часе была адною з буйн (1) арыгінальных беларускіх п'есаў. Ставілася яна і цяпер яшчэ ставіцца бесканечны лік раз. Мне таксама прыходзілася бачыць даволі шмат п'янаў гэтай п'есы рознымі аматарскімі гурткамі ў розных мясцінах Беларусі. 8-га сьнежня г. г. дзьялося мне бачыць „Паўлінку“ у паставіцы Беларускага Дзяржаўнага Тэатру.

Рэжысура і артысты Б.Д.Т. пера- раблялі гэтую п'есу на свой густ, выкідаючы рэплікі і цэлыя дьмалгі, а дадаючы трохі адсябяшны. Да перапрабнага тэксту п'есы далучыліся грим і касцюмы (асабліва няўдачны і утрыраваны ў Адольфа—Ждановіча), жэсты, міміка і ўсё іншае. Замест гриму і твару ў сялян (бацька Паўлінкі і сусед Прапчысь) —нейкія плямы, боты-лякеркі, утрыравана-балаганская жэстыкуляцыя (і нават інтанцыя ў п'яаньні Адольфа—Ждановіча). Маса публікі была вельмі задаволена і шчыра рагатала, але на мяне ўсё гэта рабіла зусім адваротнае, прыкрае ўражаньне. Я ня ведаю, ці пазажаніму аўтару „Паўлінкі“ падабаўся той вясёленькі і пошленькі фарс, які быў вытвараны з яго п'есы 8-га сьнежня.

Што належыцца да „Пінскай Шляхты“, прыведзенай па той жа мэтодзе, то тут пратыставаць ня прыходзіцца: якая п'еса, такая й мэто- дэ. Але нават у фарсе нельга гаварыць: «Па ўказу яго імператарска- га влічства ад 1919 г.» і бязбожна блутаць усіх вядомых артысту расейскіх цароў.

П. Л.

Маленькі фэльетон.

(Падслуханае).

Было ўжо пасля чацьвертай гадзіны—пара, пасля якой усе ўста- новы пусьцеюць, а вуліца, нібы мурашкамі, пакрываецца клепатлі- вым народам. У розныя бакі, роз- ных выглядзў людзі—хто з парт- фэлем, хто без партфэлю, хто з кі- пай розных кніжак і папер, а хто з булкай хлеба пад пахай, ці яшчэ з чым—кожны пасля працы накі- роўваўся па сваім інтарэсах.

У ложкага, нібы той ціхі і плаў- ны сьняжок з неба, плылі ў галаве розныя думкі і вобразы: хто ары- слохоўваўся да томнай перадабе- дзенай асалоды ў жываце, хто ўсімі фібрамі сваёй душы і сэрца пераносіўся да вечарыні ў Белым Зале, на якую сёння збіраўся з прыемай інтымнай кампаніяй, а хто заклапочана шагаў, думачы аб вчэрніх службовых ці партыйных абавязках,—і кожны сьпяшаўся, каб не спазьніцца...

Толькі «беларускі адраджэнец», як відаць таксама часля працы, нікуды не сьпяшаўся. Паставіўшы каўнер і васунуўшы на вочы вы- сокую шапку, ён увесь углыбіўся ў «сучасны момант», абдумваючы, крытыкуючы і адпэваваючы ўсе апошнія палітычныя здарэньні. І ўсе яго думкі і разважаньні перапля- таліся адной думкай—думкай аб «нацыянальным адраджэньні ў этна- графічных межах... і г. д., і г. д....

— А, як маешся?—сказаў ён, чуць ня стукнуўшыся нос-у-нос са сваім добрым прыцелем, але старым ворагам у палітычных напрам- ках.

— Куды гэтак блжыш?

І абодвы сьміліся.

— Сьпяшаюся, браток, дамоў, каб хоць перакусіць чаго. А на шостую гадзіну трэба на пася- джэньне ячэйкі. Сьніжня прыдзецца рабіць даклад па сучаснаму палі- тычнаму моманту ў зьвязку з кан- фэрэнцыяй па разброеньню.

— А, гэта наконт Маскоўскай канфэрэнцыі?! — іранічна сказаў «адраджэнец» і няпрыкметна ўхмыльнуўся ў паставілены каўнер...

Абодвы прыцелемі заўсёды рэзала- ся між сабой наконт палітыкі. Ча- сам чуць не даходзіла да бойкі, і тады яны, расчырваневушыся, з на- літымі крывёю вачамі, раптоўна ра- зыходзіліся, нават неразьвітаўшыся. Але як толькі зноў спаткаюцца, —зноў пачынаецца спрэчка.

— Што ж, думаеш, што на гэты раз пытаньне аб разброеньні будзе мець посьпех?.. Ніколі, — сказаў «адраджэнец», ужо зусім гатовы да спрэчкі.—А калі і так, то якая ад гэтага карысьць для Беларусі? Гэ- такім чынам мы і незалежнасьці ніколі не дастуаемся, бо дзе-ж ты зловіш падхадзячы момант?!.. Ня- ўжо ты не разумееш, што этнагра- фічную незалежнасьць Беларусі мо- жа даць толькі вайна? Няўжо ты не разумееш, што толькі ў вайне мы можам акрыць і дасягнуць сва- іх спрадвечных ідэалаў?

Яшчэ шмат чаго ён казаў...

Прыцель, які любіў гарача па- спрачацца з «адраджэнцам», на гэты раз быў заняты нейкімі сваімі дум- камі... Слухаў пятае праз дзесятае і, нарэшце, як бы схамінуўся.

Бывай здароў! Разважаі сабе, як хочаш. Калі небудзь можа пагаво- рым з табою аб «разброеньні», а цяпер мне некалі баўтаўней зай- мацца...

— Бывай здароў, бывай здароў— і хуткімі крокамі пайшоў у сваю дарогу.

— Бач ты?!—злосна праказаў «адраджэнец» і гатоў быў зьесці сваёго прыцеля за тое, што ён на гэты раз на вельмі быў ахоцкі да «палітычных спрэчак»...

— Бач ты?! якім дзелаўым ча- лавекам зрабіўся!.. Нават гаварыць ня хоча. Ну, пачакай жа, пачакай, Калі буду міністрам гадоў праз пяць, дык я табе прыпомню...

Грамада людзей на вуліцы пара- дзела. Дзе-ня-дзе мільгала звозчыкі, час ад часу прабягала памаўзлі- вяея конка з дзілінькавым званочка... А вуліца была пакрыта сьлоем сьве- жага пушыстага, яшчэ (неразьбе- джанага сьнегу...

А. М.

Па Менску.

Лекцыя праф. Салаўёва.

Сёння а 7-ай гадзіне ўвечары ў актэнай зале Бел. Дзярж. Унівэрсы- тэту праф. Салаўёў прачытае лек- цыю на тэму: „Псыхолёгія характа- ру“. Збор пойдзе ў касу ўзямэда- памогі Бел. Дзярж. Унівэрсытэту.

Арэшт за бяспынствы.

Менскі пав. угалоўны розыск заар- ыштаваў і аддаў пад суд 7 чле- наў быш. Хацэнскага Вал. Вык. Камітэту Менскага павету за растра- ту скарбовых грошай, п'янства і са- батаж.

ма гэі шчырай сувязі, якую хаце- лася-б бачыць (настаўнікау—9, і адзіна загадчык дому). Тое самае і паміж дзяцямі: хлопчыкі часам на- ват б'юцца паміж сабою, што ўжо зусім кепска.

Мне самы настаўнікі аб гэтым усім гаварылі і выказалі погляд, што лепей было-б ізаліраваць боль- шых дзяцей ад меншых.

Стройнай камуны ў гэтым доме, на вялікі жаль, ня відаць. Дзеці ўсе вялія, вельмі місьэрна выгляда- юць і надта ўжо ўсе злосныя...Раз- мэдзюць розныя пдэткі паміж сабою аб рэвізях, аб зьменах у доме, аб назначэньнях новых настаўнікаў і г. д.

Быў я і на кухні, дзе сярод гу- стога туману кухоннага дыму і па- ры ўглядзіў кучку дзяцей, якія спрабля бульбу. Сярод дзяцей была пара босых старшых дзвучынак.

— Вы па чарае працуеце?—за- пытаўся я.

— Якая тут чарга!—злосна бар- маталі дзвучыні.

Агавываецца, што чаргі ня стро- га прытрымліваюцца. Хацеў я болей даведацца аб парадках чаргі, але дзеці не гаварылі пры настаў- ніку...

Ня думаю тут крытыкаваць за- гадчыка дому, але чуюцца тут не- ляды: дзеці крыўдзяцца, нешта хо- чуць казаць і бяцца—гэта ўжо кепская азнака.

Аддае халоднай, прытарнай ка- зеншчынай, а няма пелата адносі- наў, няма гэі шчырасьці, якая

аздобіла-бы жыцьцё дзяцей хоць трохі.

Гэта ўсё, разумеецца, выклікаец- ца кепскімі варункамі жыцця, як дзяцей, так і настаўнікаў, і няма- ведама каго тут вінаваціць.

Аднак і пры гэтакім становішчы ў некаторых іншых дамох усё-ж такі ўмудраюцца жыць злучанай сям'ёй.

Справа ў тым, што дзяцей трэба апрача ўсяго любіць, а не адносіць да іх па-казённаму... Увесь той, увесь настрой дзіцячага дому шмат залежыць ад кіраўнікоў.

З цяжкім уражаньнем вышаў я з Дзіцячага Дому № 2, вышаў з сур'- эзных, халодных мураваных сьцен на вуліцу, як-бы вырваўся з тур- мы...

Гэты дом ужо не напамінае «ма- ленькай рэспублікі», не напамінае камуны...

Нівольнай радаснай усмешкі ня бачыў я на дзіцячых тварах, ніволь- нага вясёлага слова.

Шкада... шкода...

Смутныя абразкі з гэтага дому ня выходзяць з майі галавы. Да гэтага часу, як мне больш-менш вядома, у дзіцячыя дамы прыёмалі настаўнікоў абы якіх, у той час, калі тут патрэбны педагогі вышэй- шай кваліфікацыі, з добрым і шчы- рым сэрцам.

Даўно пара звярнуць на гэта ўвагу!

З. Вядуля.

Запечачныя палітыкі.

(Вясковы малюнак).

Мы ўехалі ў вёску.

Мароз пачынаў перабіраць у мяне ўсе костачкі, а жывот кожную хві- ліну напамінаў аб голадзе.

Фурман сунуўся калі нова-па- будаванай хаты, дзе, як ён мне тлумачыў, можна і сагрэцца і над- мацавацца.

Увайшоўшы ў пёмныя сьцены, я пачаў стуканца ў дзьверы, ведаючы, што ніяка стуканца ў вёску не- патрэбна. Але зрабіў гэта, каб пе- расьцерагчы, што уваходжу.

— Ня стукай, а мацней пяці,— пачуўся голас мужчыны. Я пацяг- нуў і ўвайшоў у новую і светлую хату.

Нікога ня было відаць. Але хутка вясуналася з-за коміну галава ка- беты.

— Дзень добры,—сказаў я.

Баба хіснула галагою; а-за ёю на пецы ляжаў дзед, які, не накаж- ваючыся, загаварыў:

— Добры... Хіба тагды будзе добры дзень, як нас на сьведзе ня будзе.

— Хіба жыць дрэнна, лежачы на пецы ды жывот глядзячы... Намала- ціў пмат?

— Шмат,—адказаў дзед.

— Падаткі аддаў?

— Аддаў.

— А колькі засталося?

— А табе што да гэтага?—спр- дзіга ён агрынуўся.

— Ды так,—пачаў я,—хаць табе чорныя думкі разганяць, каб спа- кайнай ляжаў на пецы з бабаю.

— Улжылі за бальшавікамі...

— А што яны табе?

— Ды фурманачны падатак трэба адбываць... У тры дугі гуцьд напа- га брата... І калі яна зраволіцца нас мучыць ды абіраць... Вой!— войкнуў дзед на ўсю хату.

— Ты што гэта шчынаеш,— за- гукваў ён на бабу,— ці я што дрэн- нае кажу на каго?

Баба ўшчыпнула, каб ён маўчаў.

— А ўсё-ж такі пры бальшавікох хату гэтку паставіў, казаў я, рас- прынаючыся.

Дзед змоўк. Баба здзіўлена пазі- рала, чаму я ськідала адзеньне.

— Ну, а цяпер,—пачаў я другім тонам,—канусты ці чаго-небудзь га- ратанькага, каб абграцца... ды й есьці хачу, не раўнуючы, як сабака...

— Ды няма ў нас... як раз толь- кі панапалуднава...

Пачаў было дзед падаваць голас а-за коміну... Але баба пачала з ім шаптацца.

У гэты час увазіўся ў хату мой фурман...

— Дык гэта ты, кумок, прывёз гэтага чалавека?—радасна загама- ніла баба,—а бадай ты скіе—дагэ- туль на марозе, расіравайся хутчэй ды воль з гэтым чалавекем і пера- кусіце.—І дзед вясунуўшы галаву з-за коміну дагаманіў:

— А? Кум Андрэй? Ці не мяне- ліца занесла цябе?... Колькі часу—і досу не накажваю...

І ўсьлед за бабаю дзед сунуўся в пецы...

Праз квілін дваццаць я грэўся смачнаю вараную капустаю, а дзед, паклікаўшы кума ў сьцены, гэтак там «грэліся», што загаманілі, як калісь у карчме... А баба гэтым ча- сам вякла сала і кілбасу... і увесь час, як тая кілбаса, пішчэла, што ўсё пабралі... нічога няма...

— А вось гэту погань вырабляць ёсьць з чаго?

— Аб чым гэта?—запытала баба.

— Ды самагонам пахне з сьенцаў...

— Гэта-ж дзед недзе разстараўся.. А мо-б і вы, выбачайце... з марову яно...

— Дзякую,—сказаў я гэтак злос- на, што баба зразу пабегла ў сьцены, каб сунуць ганонку кумоў...

А калі я праз гадзіну ад'яджаў, заплаціўшы сьлёма за перакучу, дзед мне моцна дзікаў руку і казаў:

— Шкада воль, што вы не «па- грэліся» на дарогу... Мароз на ноч большы бярэцца. А таварышу няхай будзе вядома, што каб бог даў і да веку гэтак жыць, як мне жывецца пры бальшавікох... А што мы пры- выклі лаяцца ды ськіліць, як тое парасё ў хляўчуку, дык гэта наша прырода.. Натура прастая... А вы заяждзіце, калі ў нашых «праёх будзеце...

Мой хурман, крыху «пагрэўшыся», гэтак пачаў грэць каця, што мы малаванкаю панесліся па сьнегам занесенай дарозе...

М. В.

ведама падпісчыку ад паведаў, мястэчак і валасьцеў.

Падпіска на цэнтральныя газеты прымаецца без дастаўкі.
Почтай цэнтральныя газеты перасыланца ня будуць.

Павялічаныя платы за надукаваныя абвестак і публікацыю.

З 10-га сьнежня г. г. цана радка пэтыту ва ўсіх мясцовых газетах—500 руб.
Плата за публікацыю ў газ. „Савецкая Беларусь“ аб страце дакумантаў:
для членаў саюзу—700 руб.,
для ўсіх іншых—1.500 руб.
Абвесткі і публікацыі прымаюцца ў Белтрэстдруку (Петрапаўлаўская, 8).

Адкрыта падпіска на цэнтральныя газеты

на студзень м-ц 1923 году

без дастаўкі

«Известия ВЦИК»	1.500 руб.
«Правда»	1.500 >
«Эконом. Жизнь»	1.500 >
«Труд»	1.500 >
«Беднота»	1.200 >
«Рабоч. Масква» без прылажэньня	600 >
з прылажэньнем	1.500 >

Цэны на газеты «Рабочая газ.», «Гудок» і іншыя будуць абвешчаны гэтымі днямі.

Падпіска будзе прымацца толькі да 27-га сьнежня г. г. пасля чаго падпіска будзе прымацца па рознічнай цэне.

Падпіска прымаецца ў Белтрэстдруку

(Петрапаўлаўская, 8).

Адкрыта падпіска на ўсе газеты на сьнежань 1922 году Падпісная плата.

НАЗВА ГАЗЕТЫ	ЗВЫЧАЙНАЯ	Льготная
1. Савецкая Беларусь	400 р.	300 р.
2. Звезда	450 „	350 „
„ з прыл. «Беларус. вёска».		650 „
3. Вокэр	400 „	300 „
4. Млот	300 „	200 „
5. Красная Смена		50 „
6. Юный Пахарь		30 „
7. Юнгэр Арбейтэр (Малады рабочы)		30 „

Льготнай платой карыстаюцца выключна рабочыя арганізацыі пры калектыўнай падпісцы і члены Б. П. Б. і К. С. М.

Прымаецца падпіска на ўсе цэнтр. газеты.
Контрагэнцтва Ц. В. К. Б.

(Петрапаўлаўская, 8).

З сьнежня месяца

у г. Менску пачынае выходзіць літаратурна-мастацкая і палітычна-публіцыстычная часопісь на беларускай мове

„ПОЛЫМЯ“

Першы нумар выйдзе ў палавіне сьнежня месяца.

Адрэс рэдакцыі і канторы:

—) МЕНСК, б. Архірэіскі дом. (—

Падпіска прымаецца

ў канторы ў Менску, у Маскве ў Ц. В. Беларускіх сэкцыяў пры Нар. Камісарыяце Асьветы.

Згублены:

- Польскі від на жыхар, выд. Слуцкім Магістратам, Шахта Ільві кв. 88.
- Лічн. карт, выд. Менск. Пав. Ваен. Кам., Кравед Х. І, кв. 89.
- Часов. від на жыхар, выд. Каменскай Пав. Гар. Міліц.; 2) пашп. Елізавет адзкая Мяшч. Управ., Коломейцэ Атаніны, кв. 90.
- Часов. від на жыхар, выд. Менск. Ваенспортцэнтрам р. 1902 г, Эвенчыка А. Х., кв. 91.
- Лічн. карт., выд. Астрашыцкім Вал. Ваен. Аддз. № 155, Хацяновіча К. І., кв. 92.
- Пашп., выд. Менск. Мяшч. Управ., Казловай Е. О., кв. 93.
- Часов. від на жыхар, выд. Краснадарскай Гар. Міліц., Крыжаноскай М. А., кв. 94.
- Пашп. бестэрм., выд. Штаб. Менск. Гар. Міліц. № 1003, Палес Ш. Х. Л., кв. 95.
- 1) Лічн. карт, выд. Менск. Пав. Ваен. Кам.; 2) пасьведч. выд. Менск. прыёмнай урачэбнай камісіяй, Айзенштат І. І. П., кв. 96.
- Пашп. бестэрм., выд. Івянцкай Мяшч. Управ., Калачык О. Х., кв. 97.
- Пашп., выд. Менск. Гар. Міліц., Фіська А. І, кв. 98.
- Лічн. карт., выд. Менск. Ваен. Кам. № 422, Трамдоха К. Г., кв. 99.
- Лічн. карт., выд. Юраўск. Вал. Ваен. Аддз. № 29, Калоша П. А., кв. 100.

- 1) Матрычн. выпіс, выд. Брэст-Літоўскім Сямёнаўскім саборам; 2) пасьведч. бежан., выд. Семядольскім Пленбежам, Нагаеў А. Г., кв. 96.

- 1) Лічн. карт., выд. 4 рэв. трударм.; 2) пасьведч. аб звольненні з ваен. служб., выд. Сердобскім Пав. Ваен. Кам., Нагаеў А. Г., кв. 10-6.

- 1) Пашп., выд. Шэрсоўск. Вал. Вык. Кам.; 2) членск. карт., выд. Нікалаўскім (зю), харчавікоў, Тарановіч Н. Т., кв. 11-6.

- 1) Часов. пасьведч., выд. Менск. Ваенспортцэнтрам; 2) членск. біл. КСМ, выд. Ігуменск. арганіз.; 3) лічн. карт., выд. атрад. асобн. назначэн. пры Менск. бат., Горліч М. Л., кв. 12-6.

- Матрычн. выпіс, выд. Менск. Заксам, Мархліна Э. Р. Х., кв. 13-6.

- 1) Пасьведч. асобы, выд. Менск. Гар. Міліц.; 2) членск. кніж. саюз. савецкіх працаўн.; 3) квт. кааперацыі, выд. міліц.; 4) белар. пасьведч., гуртка моладзі; 5) часов. пасьведч., выд. Менск. Ваенспортцэнтрам, Гуліс І. Г., кв. 14-6.

- 1) Парт. біл., выд. Менск. Гар. арганіз. № 153890; 2) пасьведч. асобы, выд. Менск. таможн. № 191/480, Блажко Марылі кв. 16-6.

- 1) Пасьведч., выд. вачарым Рабфак; 2) пасьведч. аб сканч. Вітабскай Рабоча-Сялянс. Унітарскай; 3) членск. кн., выд. Саюз. Савецк. працаўн. Блажко Марылі, кв. 17-6.

Бюльлетэнь № 131
Менскай Мэтэаролёгічнай Станцыі
Галоўнай Фізычнай Абсерваторыі
пры Менскай Дасьледчай Балотнай Станцыі.
З 8-га і 9-га сьнежня 1922 году

СТРУМЕНТ.

	1 сьнежня дню.	9 гады вечара.	7 гады раніца
Баромэтр	731,2 м/м	735,7 м/м	738,2 м/м
Тэрмомэтр	—5,4°	—10,8°	—8,4°
Максымальны тэрмомэтр	—2,8°	—4,6°	—8,1°
Мінімальны тэрмомэтр	—6,4°	—11,0°	—14,8°
Вільгаць параўнаўчай	90%	90%	88%
Асадкі ў міліметрах	—	—	2,1.
Грунтавы тэрмомэтр на глыбіні 0,8 м.	0,7°	0,7°	0,7°
Флюгэр (сіла ветра—мэтраў у секунду)	3. Пн. 3—1	Пн. 3—1	Пн. Пн. 3—1

Днём сьнег.

Управа Дзяржаўнага Гандлю Беларусі пры Нар. Кам. Гандлю АБВЯШЧАЕ

ТАРГІ

на прадажу з аукцыёну 10-га сьнежня (у нядзелю) з 12 гадз. дню (Саборная, 7)

залатых гадзіннікаў, срэбраных вырабаў, ськрытак і іншых рэчаў са складу каштоўнасьцяў Управы Дзяржаўнага Гандлю.

З 12-га сьнежня (аўторак) штодня з 12-ай гадзіны дню на складзе № 2 (у доме БРОНЯ на Нямігскай) РЭШТКАЎ ГАЛЯНТАРЭІ, ТЭХНІЧНА-ХІМІЧНЫХ, КАНЦАЛЯРСКІХ і іншых тавараў.

Падрабязова можна даведацца з 10-ай да 16-ай гадзіны вечару ў імпартным Адзеле Управы Дзяржаўнага Гандлю Беларусі (Саборная, 7) і бачыць тавары на складзе № 2 з 10-ай да 12-ай гадзіны дню.

- Часов. пасьведч., выд. Менск. Ваенспортцэнтр., Рагатка, кв. 18-6.
- Пасьведч., выд. Бел. Рабфак Лібэрман М. А., кв. 19-6.
- Пашп., выд. Менск. Гар. Міліц., Лам Ц. А., кв. 20-6.
- Матрычн. выпіс, выд. Заксам, Альтман М. М., кв. 21-6.
- Лічн. карт., выд. Менск. Пав. Ваен. Кам., Золівака Э. Г., кв. 22-6.
- 1) Лічн. карт., выд. Кустанайскім Пав. Ваен. Кам.; 2) пасьведч., выд. Праф. Саюз. Каўбасьнік, Мядвонскай А. К., кв. 23-6.

кцыянэрнае таварыства

„ХЛЕБОПРОДУКТ“

БЕЛАРУСКАЯ КАНТОРА:

Гор. Менск, Губэрнатарская, № 29, тэлефон № 317.
Тэлеграфны адрэс: Менск, „ХЛЕБОПРОДУКТ“.

Районныя канторы:

1. У Менску:	Райкантора—Аляксандраўская, 34, тэлефон № 35.
2. „ Койданаве	Оп. ага-рознічны магазін, Аляксандраўская, 31.
3. „ Барысаве	
4. „ Смалавічах	
5. „ Зембіне	6. „ Ігумене
6. „ Нухавічах	7. „ Рудзенску
7. „ Слуцку	8. „ Бабруйску
	9. „ Старых Дарогах
	10. „ Мазыры
	11. „ Кліцэвічах
	12. „ Мазыры

МАНУФАКТУРА хлопчата-папяровая і суконна-шарсыяная, расейская і заграничная, НІТКІ, ГАТОВАЯ АДЗЕЖА, ПАЛЬТЫ, ШУБЫ, МЕХАВЫЯ КУРТКІ, ТРЫКАТАЖ, КОЎДРЫ, ГАЛАЎНЫЯ ЎБОРЫ, ХУСТКІ, ФУТРЫ, АБУТАК, ГАЛЁШЫ, ВАЙЛАКІ, ЗЫЛЕЗА-СКАБЯНЫЯ ТАВАРЫ, ўсіх сартоў, СТРУМЕНТЫ, СЕЛЬСК.-ГАСП. ПРЫЛАДЫ, буйныя і дробныя, СОЛЬ, БЕЛАЯ і БУЗУН, МАХОРКА, КАНЦАЛЯРСКІЯ ПРЫЛАДЫ, ПАСУДА рознага і шмат іншых тавараў

прадаецца і купляецца ў абмен на зэрно і за налічны разлік. Прымаецца загатоўка зярна на камісію.